

روایات وارد شده در مخالفت با نوروز به هیچ‌وجه قابل تأیید نیستند

حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی ضمن تحقیق در باب روایات وارد شده درباره نوروز می‌گوید: روایت‌های وارد شده در مخالفت با نوروز به هیچ‌وجه قابل تأیید نیستند...

حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی ضمن تحقیق در باب روایات وارد شده درباره نوروز می‌گوید: روایت‌های وارد شده در مخالفت با نوروز به هیچ‌وجه قابل تأیید نیستند؛ این در حالی است که با توجه به روایت‌های موافق می‌توان گفت که اصل آیین نوروز مورد امضا و تأیید ائمه اطهار(ع) قرار گرفته است.

سعید طاوسی، عضو هیئت علمی بنیاد دایره المعارف اسلامی، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با بیان این‌که از نظر آیت‌الله‌العظمی سیستانی، نوروز عیدی تشریعی مانند عید فطر و قربان نیست، اظهار کرد: البته آنچه از برخی روایات وارده از ائمه اطهار(ع) برمی‌آید، حاکی از این است که نوروز دارای اهمیت بوده و عیدی گرفتن آن بدعت نیست.

طاوسی ادامه داد: حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی با تحقیق در رابطه با روایات وارد شده درباره نوروز در مقاله «؛نوروز در روایات اسلامی«؛ که در شماره 15 فصلنامه علوم حدیث منتشر شده است، چنین عنوان می‌کند: «؛روایت‌های وارد شده در مخالفت با نوروز به هیچ‌روی قابل تأیید و اعتبار نیستند، این در حالی است که در روایت‌های موافق به جهت شواهد و قرائن می‌توان گفت که اصل آیین نوروز مورد امضا و تأیید ائمه اطهار(ع) قرار گرفته است«؛.

این محقق و تاریخ‌پژوه با تأکید بر این‌که در منابع روایی فریقین روایاتی در فضیلت نوروز وارد شده است، خاطرنشان کرد: شیخ صدوق در کتاب «؛من لایحضره الفقیه«؛ که یکی از کتب اربعه و از معتبرترین مجموعه‌های حدیثی شیعه است، آورده است: «؛اتی علی‌علیه السلام بهدیة النیروز، فقال علیه السلام: ما هذا؟ قالوا: یا أمیرالمؤمنین الیوم النیروز، فقال علیه السلام: اصنعوا لنا کل یوم نیروزا و روی أنه قال علیه السلام: نیروزنا کل یوم.«؛ بنابر این روایت برای امیرمؤمنان(ع) در نوروز هدیه‌ای آوردند، آن حضرت فرمودند: «؛هر روز ما را نوروز کنید«؛.

وی با بیان این‌که مشابه این روایت با کمی اختلاف در کتب «؛التاریخ الکبیر«؛ از محمدبن اسماعیل بخاری، «؛دعائم الاسلام«؛ قاضی نعمان مغربی و «؛شرح نهج‌البلاغه«؛ ابن ابی الحدید آمده است، تصریح کرد: به‌عنوان مثال بخاری از حماد بن سلمة از علی بن زید از السعری التمیمی چنین روایت می‌کند: «؛أثنی علی(ع) بفالودج. قال: ما هذا؟ قالوا: الیوم النیروز، قال(ع): فینیروزا کل یوم.«؛ از ظاهر این روایات چنین به‌دست می‌آید که فالوده و یا حلوا را برای آن حضرت(ع) به‌عنوان هدیه نوروز آورده بودند.

عضو هیئت علمی بنیاد دایره المعارف اسلامی با اشاره به این‌که در منابع روایی شیعه اعمالی نیز برای این روز ذکر شده است، عنوان کرد: شیخ طوسی در کتاب شریف «؛مصباح‌المتهجد«؛ از معلی بن خنیس روایت کرده که امام صادق(ع) در نوروز فرمودند: «؛در نوروز غسل کن و تمیزترین لباس را بپوش و بهترین عطر را استفاده کن و این روز را روزه باش. پس چون از نماز ظهر و عصر و نافله‌های آن فارغ شدی، چهار رکعت نماز بگزار؛ یعنی هر دو رکعت به یک سلام و در رکعت اول بعد از حمد ده مرتبه سوره «؛إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ«؛ بخوان و در رکعت دوم بعد از حمد ده مرتبه سوره «؛قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ«؛ و در رکعت سوم بعد از حمد ده مرتبه سوره «؛قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ«؛ و در رکعت چهارم بعد از حمد ده مرتبه «؛قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْقُلُق و قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ«؛ بخوان و بعد از نماز به سجده شکر برو و دعا کن تا گناهان پنجاه سال تو بخشیده شود«؛.

این محقق و پژوهشگر با بیان این‌که به همین جهت شیخ بهایی در کتاب «؛جامع عباسی«؛ غسل نوروز را مستحب دانسته است، اظهار کرد: امام خمینی(ره) در «؛تحریر الوسیله«؛ و توضیح المسائل و نیز آیات عظام اراکی، خویی، گلپایگانی، میرزا جواد تبریزی، سیستانی، وحید خراسانی، صافی گلپایگانی و نوری همدانی، همگی بر استحباب روزه نوروز تأکید کرده‌اند.

طاوسی افزود: لازم به ذکر است که استحباب غسل و روزه نوروز نزد مراجع معاصر که نظرشان در این‌باره ذکر شد، قطعی و ثابت است، حتی امام خمینی(ره)، آیت‌الله‌العظمی اراکی و آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی در حالی غسل نوروز را مستحب می‌دانند که برای نمونه در استحباب غسل نیمه شعبان، هفدهم ربیع‌الاول و بیست و پنجم ذی‌القعدة تردید کرده‌اند و از مکلف خواسته‌اند که این غسل‌ها را به

امام خمینی(ره):

«خدایا! ما را در این سال نو از این حالی که داریم عوض کن، ما گرفتار هواهای نفسانی هستیم و تو می‌دانی و تو می‌توانی ما را نجات بدهی، روح ما را هم متحول کن به یک روحی که مورد رضایت تو باشد.»
عضو هیئت علمی بنیاد دایره المعارف اسلامی با بیان این‌که آیت‌الله‌العظمی فاضل لنکرانی نیز روزه نوروز را مستحب می‌دانستند، خاطرنشان کرد: البته ایشان اعتقاد داشتند که غسل نوروز باید به قصد رجاء انجام گیرد.

وی با تأکید بر این که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در پاسخ به استفتایی فرموده‌اند تمام اعمال نوروز را به قصد رجاء انجام دهید، اظهار کرد: البته این فتوای رهبر معظم انقلاب نباید به‌عنوان مخالفت ایشان با نوروز تفسیر شود، زیرا ایشان در یکی از بیانات خود درباره نوروز چنین فرموده‌اند: «عید نوروز هم حقیقتی است، ما با عید نوروز موافقیم، کسی خیال نکند که عید نوروز از لحاظ اسلامی چیز بدی است، هرکس چنین تصویری بکند، واقعاً اشتباه کرده است، اسلام عید نوروز را رد نکرده است.»

طاوسی در ادامه درباره نماز نوروز که در روایت بالا به آن اشاره شد، چنین عنوان کرد: شیخ بهایی آورده که در سجده شکر بعد از چهار رکعت نماز نوروز این دعا را بخوانید: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ وَ عَلَى جَمِيعِ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَ بَارِكْ عَلَيْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَكَاتِكَ وَ صَلِّ عَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَ أَجْسَادِهِمْ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِكْ لَنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا الَّذِي فَضَّلْتَهُ وَ كَرَّمْتَهُ وَ شَرَّفْتَهُ وَ عَظَّمْتَ خَطَرَهُ اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِيمَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ حَتَّى لَا أَشْكُرَ أَحَدًا غَيْرَكَ وَ وَسَّعَ عَلَيَّ فِي رِزْقِي يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ.»

این محقق و پژوهشگر ادامه داد: اما شیخ عباس قمی در «مفاتیح الجنان» نسخه کامل‌تری از این دعا را آورده است: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ وَ عَلَى جَمِيعِ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَ بَارِكْ عَلَيْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَكَاتِكَ وَ صَلِّ عَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَ أَجْسَادِهِمْ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِكْ لَنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا الَّذِي فَضَّلْتَهُ وَ كَرَّمْتَهُ وَ شَرَّفْتَهُ وَ عَظَّمْتَ خَطَرَهُ اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِيمَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ حَتَّى لَا أَشْكُرَ أَحَدًا غَيْرَكَ وَ وَسَّعَ عَلَيَّ فِي رِزْقِي يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ مَا غَابَ عَنِّي فَلَا يَغِيبَنَّ عَنِّي عَوْنُكَ وَ حِقْظُكَ وَ مَا فَقَدْتُ مِنْ شَيْءٍ فَلَا تُفَقِّدْنِي عَوْنَكَ عَلَيْهِ حَتَّى لَا أَتَكَلَّفَ مَا لَا أَحْتَاجُ إِلَيْهِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ.»

عضو هیئت علمی بنیاد دایره المعارف اسلامی گفت: شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان علاوه بر غسل، روزه و نماز چنین آورده است که در غیر کتب مشهوره، ادعیه مختلفی برای نوروز و لحظه تحویل سال روایت شده است، به‌عنوان مثال برخی آورده‌اند که در وقت تحویل 366 مرتبه گفته شود: «يَا مُحوِّلَ الحَوْلِ وَ الْأَحْوَالَ حَوِّلْ حَالَنَا إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ»

وی افزود: در روایت دیگری که علامه مجلسی در «زاد المعاد» نقل کرده، چنین آمده است: «يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ يَا مُدَبِّرَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ يَا مُحوِّلَ يَا مُحوِّلَ الحَوْلِ وَ الْأَحْوَالَ حَوِّلْ حَالَنَا إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ». علامه در ادامه عنوان می‌کند که چون چنین کنی گناهان پنجاه ساله تو آمرزیده شود. همچنین در برخی از روایات دیگر آمده است که در هنگام تحویل سال ذکر «يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ» زیاد گفته شود.

طاوسی با اشاره به این‌که امام خمینی(ره) خود در نوروز دعای وارد شده در زاد المعاد (يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ يَا مُدَبِّرَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ يَا مُحوِّلَ يَا مُحوِّلَ الحَوْلِ وَ الْأَحْوَالَ حَوِّلْ حَالَنَا إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ) را می‌خواندند، گفت: ایشان در پیام نوروزی خود در اول فروردین سال 1361 در توضیح این دعا چنین می‌فرمایند: «تمام قلوب و تمام ابصار و بصیرت‌ها در دست خدای تبارک و تعالی و ید قدرت اوست. اوست که تدبیر می‌کند جهان را، لیل و نهار را و اوست که قلوب را متحول می‌کند و بصیرت‌ها را روشن می‌کند و اوست که حالات انسان را متحول می‌کند.»

این محقق و پژوهشگر ادامه داد: همچنین امام راحل(ره) در آخرین پیام نوروزی خود دعای تحویل سال را چنین تبیین و توضیح می‌فرمایند: «تحویل حال الی احسن الحال این است که ان‌شاءالله در این سال نو ما تغییرات روحی بدهیم، یعنی واقعاً تحول بر ایمان حاصل بشود» و در پیام نوروزی سال 1365 این‌گونه دعا می‌کنند: «خدایا! ما را در این سال نو از این حالی که داریم عوض کن، ما گرفتار هواهای نفسانی هستیم و تو می‌دانی و تو می‌توانی ما را نجات بدهی. روح ما را هم متحول کن به یک روحی که مورد رضایت تو باشد.»

این محقق و تاریخ‌پژوه با بیان این‌که اولین شعر دیوان امام خمینی(ره) نیز به نوروز اختصاص دارد، عنوان کرد: حضرت امام در شعر خود چنین می‌گوید:

باد نوروز وزیدست به کوه و صحرا / جامه عید بیوشید چه شاه و چه گدا

همه در عید به صحرا و گلستان بروند/ من سرمست ز میخانه گنم رو به خدا

عید نوروز مبارک به غنی و درویش / یاردلدار ز بتخانه دری را بگشا

طاوسی با بیان این که آیت الله العظمی مکارم شیرازی عید نوروز را بیان گر خوش ذوقی ایرانیان می دانند، گفت: ایشان به مردم چنین توصیه می کنند: «صله رحم، دید و بازدید، کمک کردن به نیازمندان و پاک کردن اختلافات و کینه ها از دل در ایام نوروز بسیار پسندیده و نیکوست و هر چه مراسم و دید و باز دیدها ساده تر و با صفا تر باشد، خداوند راضی تر است. در فصل بهار، جهان آفرینش حیات نوینی به خود می گیرد و بشر نیز می تواند با پاک کردن دل، حیات جدید و فعالیت تازه ای را آغاز کند. از نکات مثبت این ایام، پاک کردن ظاهر، خانه، لباس و مهم تر از همه پاک کردن دل ها از اختلافات و کینه ها است.»

عضو هیئت علمی بنیاد دایره المعارف اسلامی ادامه داد: آیت الله العظمی مجتبی تهرانی نیز برای ایام آخر سال و نوروز سفارش می کنند که هرکس نفس خویش را باید مورد محاسبه و بازخواست قرار دهد، یعنی هرکس باید از خود بپرسد در سالی که گذشت چه کرده ام؟! اکنون چه باید بکنم؟!